NUMER „GLOBALNY ŚWIAT"

MAGAZYN MŁODEGO MENEDŻERA

EKONOPEDIA

WWW.EKONOPEDIA.PL

EUD

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

www.uniwersytet-dzieciecy.pl

Organizator:

Partner strategiczny:

NARODOWY BANK POLSKI

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu edukacji ekonomicznej

Organizatorzy lokalni:

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Wstępniak

– Cześć, Aśka! Mam najnowszy numer „Ekonopedii”! – pełen entuzjazmu Filip przywitał się z koleżanką po lekcjach. – Już wiem, kim chcę być w przyszłości. Dyplomatą w polskiej ambasadzie za granicą (strona 11).

– A przeczytałeś dokładnie, czym jest dyplomacja (strona 3)? – zapytała rozbawiona Aśka.

– Dyplomacja to bardzo wiele różnych możliwości, nie tylko praca na rzecz danego państwa. Można także pracować dla organizacji międzynarodowych (strona 6 i strona 20) i zajmować się bezpieczeństwiem, zdrowiem, finansami lub rynkiem pracy!

– Jeśli chcesz pracować w dyplomacji, musisz dobrze znać języki obce, aby móc swobodnie się komunikować (strona 14) – powiedział Filip pełen powagi. - Bardzo cennym doświadczeniem może być też wyjazd na wymianę zagraniczną w czasie studiów, na przykład w ramach programu Erasmus (strona 22) – kontynuował, kartkując „Ekonopedię”.

– Zastanawiam się, czy taki wyjazd na wymianę lub do pracy w dyplomacji to migracje międzynarodowe (strona 19)? – rzuciła zaintrygowana Aśka – Ale o tym też dowiemy się z najnowszej „Ekonopedii”. Nie tylko Ty czytałeś numer ☺.

– Ostatnio mój wujek pojechał za granicę pomagać mieszkańcom jednego z tureckich miast po dużym trzęsieniu ziemi (strona 8) – ale to chyba nie jest ani migracja, ani dyplomacja, tylko pomoc międzynarodowa? – Filip zastanawiał się na głos.

– Pojechał sam czy w ramach zorganizowanej pomocy Polski dla Turcji? – dopytywała Aśka. – Wiesz, że państwa ze sobą współpracują i niosą sobie nawzajem pomoc w takich właśnie sytuacjach jak katastrofy naturalne?

– Ale nie tylko wtedy. Z „Ekonopedii” (strona 16) wiem, że taka pomoc między państwami może mieć też innych charakter, np. pomocy rozwojowej – skomentował Filip.

W tym momencie zadzwoniła mama Aśki. Po krótkiej rozmowie dziewczynka rzuciła do kolegi:

– Filip, masz jutro wolne popołudnie? Idziemy z mamą na pokaz lotniczy. Będą też wykłady dla młodzieży o ciekawostkach związanych z lotnictwem (strona 12).

– Świetny pomysł, chętnie dołączę do Was! A potem może pogramy w jakieś planszówki (strona 4) – mam taką o podróżach – zaproponował Filip. Albo rozwiążemy kilka zadań (strona 24).

– Super, to jesteśmy umówieni. Do zobaczenia jutro po szkole! – pożegnała się Aśka.

Co to jest dyplomacja?

Mówią, że gdy dyplomata poprosi Cię o natychmiastowe wyjście z pokoju, to ucieszysz się jak na myśl o zbliżającej się egzotycznej podróży. Anegdota ta podkreśla kilka cech zwykle przypisywanych dyplomatom, z których najważniejsza to umiejętność przekazania trudnych, nieraz nieprzyjemnych wiadomości w eleganckiej i kulturalnej formie. Jednak dyplomacja to nie tylko sztuka pięknego mówienia i zachowania się w każdej sytuacji, ale znacznie, znacznie więcej. Czym więc jest?

Słowo „dyplomacja" pochodzi od greckiego słowa diplōma, które oznacza dokument złożony na pół. Treścią dokumentu mogła być umowa między dwoma państwami, a złożenie go na pół miało gwarantować, że nikt niepowołany go nie przeczyta. Dzisiaj słowo to ma kilka znaczeń. W wąskim rozumieniu oznacza politykę zagraniczną państwa, czyli to, jak jakieś państwo realizuje swoje interesy poza granicami. Wówczas dyplomacja odnosi się do ludzi, którzy pracują w ambasadach i ministerstwach spraw zagranicznych i reprezentują swoje państwo za granicą. W szerokim rozumieniu dyplomacja to mechanizm umożliwiający społecznościom międzynarodowym – państwom, organizacjom – pokojowe rozwiązywanie sporów, znajdowanie rozwiązań dla wspólnych problemów (jak np. ochrona środowiska, walka ze skutkami katastrof naturalnych czy z przestępczością), rozwijanie handlu międzynarodowego, budowanie bliskich kontaktów między ludźmi zamieszkującymi różne państwa.

Czy dzieci mogą mieć do czynienia z dyplomacją? Chociaż większości osób dyplomacja kojarzy się z wizytami głów państw lub ze spotkaniami urzędników w ciemnych garniturach (męskich i damskich), to może ona przybierać formy znacznie bardziej przystępne dla zwykłego człowieka, jak np.: festiwale filmowe na których gościem specjalnym jest jakiś kraj; festiwale – filmowe, muzyczne, kulinarne – w całości poświęcone jakiemuś regionowi; trasy koncertowe zespołów; wystawy artystów; wydania książek i wspieranie ich tłumaczenia; wyjazdy na stypendia zagraniczne (na dłużej lub na krócej) dla uczniów, studentów, naukowców lub artystów; staże i praktyki zagraniczne… i wiele, wiele więcej. Wszystkie takie programy i wydarzenia można określić terminem dyplomacji publicznej. Wyróżnia się ona nie tylko treścią i formą, ale również tym, kto może być jej częścią – także Ty, jeśli weźmiesz udział w jakimś wydarzeniu z nią związanym.

Portal: www.ekonopedia.pl
Kontakt: redakcja@ekonopedia.pl
Wydawca: Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa
Projekt: „Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy 2022/2023"

Zespół redakcyjny: Marcin Dąbrowski, Małgorzata Marchewka
Autorzy artykułów: Jan Misiuna i Marta Pachocka
Redakcja językowa: Katarzyna Majewska
Opracowanie graficzne: Piotr Cuch
ISBN: 978-83-63127-33-6
Nakład: 1000 egzemplarzy

Dlaczego warto poczekać na swoją turę?

Ile razy zdarzyło się, że chcieliście zagrać z rodzicami w grę planszową, ale oni woleli zajmować się swoimi sprawami? A może usłyszeliście, żebyście zajęli się obowiązkami zamiast zabawą? Dobra wiadomość jest taka, że gry planszowe są naprawdę wartościowym sposobem na spędzanie wolnego czasu i mogą przynieść Wam wiele korzyści. Jakich?

Po pierwsze, gry planszowe uczą współpracy. Niektóre wymagają pracy w grupie, aby pokonać jednego wroga. Jeśli gracze, zamiast się wspierać, będą działać przeciwko sobie, przegrają. Gry są też świetną okazją, żeby po prostu pobyć trochę razem.

Nawet te gry, w których nie trzeba współpracować, pomagają zdobywać umiejętności interpersonalne: przekazywać różne wiadomości, ale także unikać ich przekazywania – zachowywać pokerową twarz – i odczytywać sygnały, które pozostali gracze próbują ukryć.

Komunikacja z innymi graczami oznacza też współzawodnictwo i trudną sztukę grania fair. Gry mają określone reguły, których należy się trzymać, choćby nie wiem jak bardzo było nam to nie w smak, i nie można ich zmieniać w trakcie rozgrywki w zależności od naszego widzimisię. A czasem to bardzo kuszące!

Siłą rzeczy nie zawsze można wygrywać, a gry planszowe doskonale uczą godzenia się z porażkami. Trzeba nauczyć się, że przyjemnością jest sama gra i czas spędzony razem z rodziną lub przyjaciółmi, a nie wygrana. Dodatkowo w niektórych grach uczestnicy działają przeciwko sobie – blokują sobie wzajemnie ruchy, podkładają

karty i zabierają zasoby. Czasem trudno jest pamiętać, że te zachowania nie są wymierzone w nas osobiście, tylko w przeciwnika w grze.

Gry uczą także logicznego myślenia. Zasady są nieraz bardzo skomplikowane i trzeba zapamiętać złożone powiązania przyczyn i skutków. Należy analizować fakty i szukać jak najlepszych rozwiązań, rezygnować z pierwotnych planów, dostosowywać się i wykorzystywać zwroty w grze na swoją korzyść. Trzeba też często planować swoje działania na kilka kroków naprzód i obmyślać warianty działania.

Gry pomagają też rozwijać wyobraźnię i kreatywność. W niektórych z nich wprost chodzi o stworzenie najładniejszych wzorów, w innych – o rozwiązanie skomplikowanych problemów przy pomocy ograniczonych środków. Szare komórki i wyobraźnia nie mogą leniuchować!

Czy można zapomnieć o pamięci? Nie! Zapamiętywanie, a więc i ćwiczenie pamięci, są bardzo ważnymi elementami gier. Czy któryś z graczy wyciągnął już daną kartę? Ile klocków mogło zostać w woreczku? Jaki kolor kart wybierał najczęściej przeciwnik? Wszystko to są informacje, których zapamiętanie może zadecydować o wygranej.

Szalenie ważnym elementem w grach jest podejmowanie ryzyka. Czy bardziej opłaci się gra spokojna, obstawiająca pewny, ale niezbyt wysoki wynik, czy warto zaryzykować? Gdzie leżą granice ryzyka? Czy można je jakoś ograniczyć? Kiedy jest ono niezbędne? Tego wszystkiego uczą nas gry.

Z gier można też dowiedzieć się wielu ciekawych rzeczy o świecie. Nie chodzi tylko o quizy, które mogą szybko się znudzić. Popularna seria o pociągach przybliża geografię, liczne gry o przyrodzie – zależności międzygatunkowe, a samych gier o pszczołach i miodzie jest kilkanaście. Nawet zwykłe Bingo potrafi być pouczające – wystarczy zagrać w nie w obcym języku. Dzięki temu nauka może stać się prawdziwą przyjemnością.

Gry bywają też piękne. Nie wszystkie wprawdzie, ale niektóre z nich to istne perełki: starannie wykonane, pięknie namalowane – patrzenie na nie jest prawdziwą przyjemnością i doskonale rozwija zmysł estetyczny.

Podsumowując, rodzice mają oczywiście nieco racji, że gonią Was do książek. Okazuje się jednak, że warto spędzić wspólnie trochę czasu nad grami planszowymi. Można w nie zagrać w lokalnych bibliotekach albo na spotkaniach klubów planszówkowych, jeśli rodzice nie mogą sobie pozwolić na ich zakup. Kiedy jednak sami kilka razy pokonają Monstrum, połączą trasą kolejową Nowy Jork i Los Angeles albo uszyją najpiękniejszy pled dla kotka, z pewnością spojrzą na gry przychylniejszym okiem.

Kluby państw i nie tylko

Przyzwyczajeni jesteśmy, że nasze codzienne życie regulowane jest przez zbiory zasad, które nazywamy prawem. Wiemy, że prawo jest stanowione przez państwo i jego instytucje. Samo istnienia prawa i świadomość tego, że jego przestrzeganie będzie egzekwowane – wymuszone – ułatwia nam codzienne funkcjonowanie. Trochę inaczej wygląda to w przypadku państw, ponieważ znacznie trudniej jest dopilnować, żeby stosowały się one do zasad i praw. Nie jest też łatwo ustalić takie reguły, żeby państwa zgodziły się ich przestrzegać. Najczęściej stosowanym rozwiązaniem jest podpisanie przez zainteresowane państwa umowy międzynarodowej (traktatu) tworzącego organizację międzynarodową, która ma za zadanie zajmować się pewnymi problemami. Organizacje międzynarodowe różnią się od siebie formą, strukturą, sposobem i zasięgiem działania. Niektóre z nich mają rozbudowaną administrację, inne nie; jedne skupiają wszystkie chętne państwa świata, inne działają tylko regionalnie; niektóre zajmują się tylko pojedynczą kwestią, inne zaś wszystkimi sprawami ważnymi dla ich państw członkowskich. Gdy będziesz czytać poniższe opisy, pamiętaj, że reprezentują one tylko niewielki wycinek tego, na czym organizacje międzynarodowe się skupiają.

ORGANIZACJA TRAKTATU PÓŁNOCNOATLANTYCKIEGO (NATO) powstała w 1949 roku. W jej skład wchodzi 29 państw europejskich i dwa północnoamerykańskie (USA i Kanada), które umówiły się, że w przypadku ataku na jedno z nich, pozostałe staną do jego obrony. Siedziba NATO znajduje się w Brukseli. Polska przystąpiła do organizacji w 1999 roku. Języki oficjalne NATO to angielski i francuski.

UNIA EUROPEJSKA (UE) to organizacja skupiająca 27 państw europejskich, w tym Polskę. Jej podstawą jest wspólny rynek: w kontaktach z otoczeniem państwa do niej należące występują jak jedno, a między sobą handlują jakby nie było granic. Dzięki temu UE uznawana jest za trzecią co do wielkości gospodarkę świata. Mieszkańcy państw członkowskich mogą swobodnie przemieszczać się, osiedlać i pracować na jej całym terytorium.

ORGANIZACJA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH (ONZ) powstała w 1945 roku. Ma na celu utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa na świecie, a także rozwój pokojowych relacji między państwami. W jej skład wchodzą 193 państwa. Jest największą i najbardziej znaną organizacją międzynarodową. Jej główna siedziba mieści się w Nowym Jorku. ONZ jest centrum systemu wyspecjalizowanych organizacji, agencji i programów międzynarodowych.

ŚWIATOWA ORGANIZACJA ZDROWIA (WHO) to agencja ONZ wyspecjalizowana w międzynarodowym zdrowiu publicznym. Została założona w 1948 roku, a jej siedzibą jest Genewa. Do jej głównych osiągnięć należy eradykacja, czyli wyeliminowanie np. ospy prawdziwej oraz opracowanie szczepionki przeciwko wirusowi Ebola. WHO jest też na końcowym etapie działań mających na celu eradykację polio.

MIĘDZYNARODOWA ORGANIZACJA PRACY (MOP/ILO) to agencja ONZ, która powstała w 1919 roku, czyli ponad ćwierć wieku przez ONZ. Jej celem jest ochrona warunków i miejsc pracy, w tym zapewnienie, by odbywała się ona w warunkach wolności, równości, bezpieczeństwa i godności. MOP doprowadziła do powstania wielu konwencji regulujących zasady pracy, z których najważniejsze dotyczą zakazu pracy dzieci, zakazu pracy przymusowej, zakazu dyskryminacji pracowników i prawa do przynależności do związków zawodowych.

ŚWIATOWA ORGANIZACJA HANDLU (WTO) jest młodą (założoną dopiero w 1995 roku), ale zarazem największą międzynarodową organizacją gospodarczą (należą do niej 164 państwa). Jej celem jest ułatwienie handlu towarami, usługami i prawami autorskimi. Dąży do tego przez opracowanie zasad handlu międzynarodowego stanowiących podstawę do negocjacji umów, które ostatecznie muszą zatwierdzić wszystkie państwa członkowskie.

MIĘDZYNARODOWA ORGANIZACJA POLICJI KRYMINALNEJ (INTERPOL) ma na celu ułatwienie współpracy policji na całym świecie. Powstała w 1923 roku i skupia 195 państw. Jej sekretariat znajduje się w Lyonie (Francja) i pracuje przez całą dobę, aby policje ze wszystkich państw członkowskich mogły zawsze uzyskać pomoc.

Czterej muzykanci Mariusza

Mały Mariusz zanosił się płaczem.

– Czemu musisz jechać? Ja nie chcę!

– Mariuszku… – próbował łagodzić tata.

– Miałeś być na zawodach!

– Dzieciuch z ciebie. Tata jedzie ratować ludzi. Myślisz, że twoje szkolne zawody są ważniejsze? – Julia, siostra Mariusza, wzruszyła ramionami i wyszła z pokoju, zostawiając zapłakanego braciszka z tatą.

– Są ważniejsze! Są! – wołał jeszcze Mariusz do pleców siostry.

Tata westchnął.

– Mariusz, słuchaj… Twoje zawody są dla mnie bardzo ważne. Naprawdę! Poczekaj – dodał, widząc, że Mariusz zbiera się do protestu. – Bardzo chciałbym zobaczyć, jak wygrywasz. Ale muszę jechać. Wiesz, że w Turcji było wielkie trzęsienie ziemi, prawda?

– Tak – Mariusz chlipnął w rękaw od piżamy. Tata udał, że tego nie widzi.

– A ja jestem strażakiem. Umiem szukać ludzi. Może będę mógł komuś pomóc.

– Przecież w Turcji też są strażacy! Czemu ty musisz jechać? Czemu nie pomogą sobie sami? – Mariusz nie chciał ustąpić.

– Oni sami nie dadzą sobie rady.

– Bo ty jesteś najlepszy, tak? – chłopiec, chociaż zapłakany i zły na tatę, był jednak trochę dumny.

Tata zaśmiał się.

– Jestem dobry, pewnie. Ale nie o to chodzi. Słuchaj – dodał, patrząc na książkę z bajkami leżącą koło łóżka. – Czy ty przestraszyłbyś się koguta?

– Co? Koguta? A dlaczego miałbym się bać koguta?

– Zaraz ci wyjaśnię. Przestraszyłbyś się?

– Nie… Kogut jest mniejszy ode mnie.

– A kota? A psa?

– Oj, tato… Figa tak ładnie mruczy, a Serdelka nie boi się żadne dziecko na naszym podwórku, nawet mała Ola.

– A osła?

– No… Osła to może trochę. Ale tylko trochę. I na pewno nie, gdybym był z tobą!

– Właśnie. A pamiętasz baśń braci Grimm o czterech muzykantach z Bremy? Osioł, pies…

– … kot i kogut! – przerwał Mariusz tacie. – Ale co to ma wspólnego z moimi zawodami, na których cię nie będzie, chociaż obiecałeś!

– Poczekaj, zaraz ci wyjaśnię. Co stało się w bajce?

– Oni się spotkali… Tylko nie pamiętam, czemu.

– Wszyscy byli już starzy i uciekli od swoich właścicieli, spotkali się i postanowili zostać muzykantami. Ruszyli dalej razem. Szli i szli, aż zapadła noc, a oni doszli do chaty, w której paliło się światło. A jak udało im się zajrzeć do środka?

– Pies wskoczył na osła, kot na psa, a kogut na kota! – Mariusz zachichotał, bo spróbował wyobrazić sobie Figę, kotkę, na grzbiecie Serdelka, starego jamnika, który uważał, że cały świat, a na pewno cały trawnik, należy właśnie do niego.

– Właśnie. A potem…

– Potem osioł zaczął ryczeć, pies szczekał, kot miauczał, a kogut piał i zbójcy uciekli! Gdyby Figa wskoczyła na Serdelka, też zrobiłby się taki hałas, że każdy by uciekł.

– Na pewno – tata też się uśmiechnął. – Kiedy zbójcy uciekli, zwierzęta weszły do domu i zaczęły ucztować. A kiedy zbójcy chcieli wrócić…

– Osioł kopał, pies ich pogryzł, kot podrapał, a kogut znów zaczął piać! Zbójcy uciekli, a zwierzęta zostały w chatce. Serdelek nie ma już zębów, więc nikogo by nie ugryzł, ale za to mógłby szczekać.

– Wtedy chatka mogłaby się zawalić – zauważył z przekąsem tata, patrząc na dwie krótkie rude nóżki i ogon, wystające spod kołdry Mariusza. Serdelek słynął w okolicy z mocnego głosu.

– Ale moje zawody!... – przypomniał sobie Mariusz i broda znów zaczęła mu drżeć.

– Poczekaj. Skoro ty nie przestraszyłbyś się koguta, kota ani psa, a osła może tylko trochę, to zbójcy też by się ich nie przestraszyli, prawda?

– No nie, ich było więcej, byli silni i…

– Właśnie. A czemu się jednak przestraszyli?

– Bo zwierzęta razem tak hałasowały…

– Właśnie! – tata klasnął w ręce. – A czemu uciekli drugi raz?

– Bo kiedy osioł kopnął, pies ugryzł, kot zadrapał, a kogut piał, to razem…

– Otóż to, razem! – tata był wyraźnie zadowolony. – Tak właśnie jest na świecie. Wszędzie są strażacy, w Turcji też. Na pewno są też bardzo dobrzy… Chociaż może nie tak jak ja. I kiedy wszystko dobrze się układa, doskonale radzą sobie sami. Ale czasem dzieje się coś takiego, że sami nie dają sobie rady. Wyobraź sobie, że Serdelek sam jeden miałby wystraszyć zbójców. Ale z pomocą Figi mieliby już szanse.

– No…

– Kiedy w jednym państwie dzieje się coś naprawdę złego, inne pomagają. Przysyłają pieniądze, jedzenie, namioty, śpiwory, czystą wodę… A czasem ludzi, psy…

– Psy?! Ale nie weźmiesz Serdelka, prawda? Serdelka nie? – Mariusz podskoczył w łóżku, a krótkie jamnicze nóżki wierzgnęły.

– Nie, oczywiście, że nie wezmę Serdelka. Wiesz przecież, że są psy specjalnie tresowane do szukania ludzi. Latają ze swoimi opiekunami w takie miejsca i wąchają. Ja nie mam takiego psa, bo Serdelkowi nie spodobałoby się towarzystwo, ale inni mają. Wtedy wszyscy pracują razem. Tam, gdzie nie dałby rady sam kot czy osioł, kogut, kot, pies i osioł razem mogą zdziałać bardzo wiele, rozumiesz?

– Tak, ale… - Mariusz nie chciał odpuścić. – Przecież tam mogłoby być więcej strażaków! I nie musiałbyś jechać!

– Nie mogłoby ich być aż tylu, żeby starczyło ich do przeszukiwania ruin po takim trzęsieniu ziemi. Trzeba nas dużo więcej. Dlatego muszę jechać. Ja i wielu innych. Na pewno nie ja jeden prowadzę właśnie taką rozmowę – tata uśmiechnął się smutno. – Bardzo cię kocham i nie mogłem się doczekać zawodów. Może mamie i Julii uda się przesłać mi film, a może zadzwonią do mnie z trybun i wysłucham komentarza… A jeśli nie, wiesz przecież, że odezwę się potem i że obejrzę relację po powrocie.

– Wiem, ale…

– Nie odpuściłbym twoich zawodów z byle powodu. Ale muszę jechać. Rozumiesz?

– Tak – Mariusz jeszcze raz pociągnął nosem. – A kim ty będziesz? Osłem, psem, kotem czy kogutem?

Tata zaśmiał się.

– Kogutem! Będę kogutem. Mama zawsze mówi, żebym nie śpiewał pod prysznicem, bo pieję jak kogut. Dobranoc, chłopie. Będziemy codziennie rozmawiać. Pokaż im na tych zawodach!

– Dobranoc, tato. Piej głośno i uważaj na siebie. Kupisz mi czekoladę na lotnisku?

– Kupię. Dobranoc.

Nazajutrz taty już nie było, ale obok talerza Mariusza na stole leżała kartka z napisem „KUKURYKU!”.

– A co to znowu za dziecinada? – prychnęła pogardliwie Julia.

– Nie zrozumiesz – odparł Mariusz wyniośle i poszedł spakować się na trening.

Zawód dla Ciebie

Dyplomata

Praca dyplomaty polega na reprezentowaniu swojego państwa poza jego granicami w kontaktach z przedstawicielami służb dyplomatycznych oraz administracji innych państw – szczególnie wtedy, gdy niezbędne jest udzielenie pomocy obywatelom własnego państwa.

Dyplomata powinien być człowiekiem wykształconym. Niezbędna jest znajomość prawa międzynarodowego oraz innych zasad obowiązujących w stosunkach międzynarodowych. Kierunki studiów wskazane dla osób myślących o pracy w dyplomacji to stosunki międzynarodowe, politologia, prawo, handel międzynarodowy. Oprócz tego w pracy dyplomaty niezbędna jest znajomość co najmniej dwóch języków obcych. Wskazówką, na które języki warto postawić, może być lista języków oficjalnych Organizacji Narodów Zjednoczonych. Znajdują się na niej: angielski, arabski, chiński, francuski, hiszpański i rosyjski. Warto również rozważyć opanowanie języka urzędowego największego partnera handlowego Polski – Niemiec.

W pracy dyplomaty potrzebna jest nie tylko wiedza, ale również tzw. kompetencje miękkie, takie jak np. umiejętność nawiązywania i podtrzymywania kontaktów, sprawnego i taktownego komunikowania, a także zachowania się w każdych okolicznościach z poszanowaniem zasad i wartości obowiązujących w kraju, w którym dyplomacie przyjdzie pracować.

Pracownik socjalny

Pracownik socjalny niesie pomoc osobom, które jej potrzebują, by funkcjonować samodzielnie w społeczeństwie. Zadaniem pracownika socjalnego jest pomaganie w odzyskiwaniu samodzielności w rozwiązywaniu problemów, wspieranie w powrocie do pracy i do aktywności społecznej. Brak samodzielności nie wynika wyłącznie z biedy, ale również może być skutkiem problemów zdrowotnych (w tym związanych z chorobami psychicznymi czy zaawansowanym wiekiem) czy emocjonalnych. Pracownicy socjalni pracują nie tylko z rodzinami, ale i osobami samotnymi, z jednostkami, grupami i całymi społecznościami. W realizowaniu swoich zadań często współpracują z doradcami zawodowymi i psychologami.

Praca socjalna przybiera bardzo wiele form. Może obejmować udzielanie pomocy w sytuacji kryzysowej (np. ofiarom katastrof naturalnych), opiekę nad osobami znajdującymi się w placówkach opiekuńczych (np. domy pomocy społecznej czy domy małego dziecka), pracę z całymi społecznościami (np. w klubach seniora czy poradniach społeczno-zawodowych) czy wsparcie w prawidłowym funkcjonowaniu.

Kierunki studiów dla osób myślących o karierze pracownika socjalnego to praca socjalna, resocjalizacja, pedagogika czy psychologia. W takiej pracy niezbędne są również empatia i cierpliwość.

Erudyta

Ciekawostki o lotnictwie

Największym i najcięższym samolotem transportowym świata był ukraiński Antonow An-225 Mrija. Miał 84 m długości, a jego skrzydła 88,4 m rozpiętości. Mógł przewozić ładunki o masie do 250 000 kg na dystansie 4500 km. Mrija został zniszczony podczas bitwy o Kijów w 2022 roku.

Najszybszym załogowym samolotem w historii był North American X-15, który w październiku 1967 roku ustanowił do dziś niepobity rekord prędkości dla lotu załogowego wynoszący 7274 km/h. Podczas niektórych lotów X-15 wznosił się na wysokość ponad 80 km i tym samym wchodził w przestrzeń kosmiczną. Piloci uczestniczący w tych lotach zostali uznani za astronautów.

Największym samolotem pasażerskim jest Airbus A380. Maszyna ma dwa pokłady na całej długości kadłuba i w standardowym układzie mieści 525 pasażerów, zaś maksymalnie może przewieźć nawet 853 osoby. Jej maksymalny zasięg to prawie 15 000 km, a prędkość przelotowa to 900 km/h. Największym użytkownikiem A380 są linie Emirates, w których barwach latają 123 maszyny.

Podróż zwykłym samolotem pasażerskim na trasie Paryż – Nowy Jork trwa 8 godzin. Tymczasem Concorde, rozwijający dwukrotną prędkość dźwięku, pokonywał tę trasę w niecałe 3,5 godziny. Latał on nie tylko szybciej, ale i wyżej niż pozostałe samoloty pasażerskie, dzięki czemu miał wytyczone specjalne korytarze nad Atlantykiem. Niestety, wysokie koszty lotów i utrzymania maszyn oraz małe zainteresowanie lotami spowodowały wycofanie tych samolotów z eksploatacji w 2003 roku.

Pierwszym pilotem, który przekroczył prędkość dźwięku był Charles „Chuck" Yeager w 1947 roku. Sterował on eksperymentalnym samolotem Bell X-1, który nazwał „Glamorous Glennis" (Wspaniałą Glennis) ku czci swojej żony. Na dwa dni przed lotem Yeager spadł z konia i złamał dwa żebra, jednak nie powiedział o tym nikomu, gdyż bał się, że nie dostanie zgody na rekordowy lot.

Słowniczek

Stosunki międzynarodowe to nie tylko działania i wydarzenia; to przede wszystkim ludzie, a jak ludzie, to i język. Słowniczek wybranych pojęć w języku angielskim pomoże Ci odnaleźć się w skomplikowanym świecie dyplomacji, ale będzie także przydatny w rozmowach o migracjach i pomocy międzynarodowej.

- agreement - umowa
- alliance - sojusz
- ambassador - ambasador
- border - granica
- cease fire - zawieszenie broni
- communiqué - komunikat prasowy
- conference - konferencja
- consul - konsul
- consulate general - konsulat generalny
- cooperation - współpraca
- declaration - deklaracja
- development aid - pomoc rozwojowa
- diplomacy - dyplomacja
- economic cooperation - współpraca gospodarcza
- embassy - ambasada
- emmigrant - emigrant

- humanitarian aid - pomoc humanitarna
- immigrant - imigrant
- international - międzynarodowy
- letters of credence - listy uwierzytelniające
- memorandum of understanding - porozumienie
- migration - migracja
- ministry of foreign affairs - ministerstwo spraw zagranicznych
- peace - pokój
- refugee - uchodźca
- sanctions - sankcje
- security - bezpieczeństwo
- summit - szczyt
- treaty - traktat, układ
- war - wojna

Jak wspierać rozwój państw?

Bardzo długo uważano, że państwa przypominają ludzi. Jest głowa – czyli władca lub przywódca, są ci, którzy wykonują jego polecenia – czyli ręce, i ci, którzy utrzymują cały organizm, chociaż są na samym dole, jak nogi. Skoro ludzie bywają bogaci i biedni, nikogo nie dziwiło, że tak samo jest z państwami. Wraz z rozszerzaniem się wiedzy o świecie, pytania o to, dlaczego niektóre państwa rozwijają się szybciej a inne wolniej, zaczęły nasuwać się same. W XIX w. odpowiedzi na nie próbowali udzielić autorzy zainspirowani teorią ewolucji brytyjskiego przyrodnika Karola Darwina, który twierdził, że w przyrodzie przetrwały gatunki najlepiej dostosowane do swojego środowiska. Sądzono, że tak samo jest z państwami: te, które są najbogatsze, bo prostu lepiej od pozostałych dostosowały się do warunków na świecie i nic nie można na to poradzić. Dziś wiemy, że takie myślenie – chociaż bardzo pociągające – nie ma wiele wspólnego z prawdą: na rozwój państw wpływa bardzo wiele czynników, poziom bogactwa nie jest dany raz na zawsze, a najbiedniejszym państwom nie tylko można, ale wręcz trzeba pomagać.

Jak można pomagać państwom się rozwijać? Jednym ze sposobów jest Oficjalna Pomoc Rozwojowa (ang. Official Development Assistance – ODA). Termin ten, po raz pierwszy użyty w 1969 roku przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), oznacza pieniądze przekazywane przez rządy bogatszych państw na pomoc w rozwoju i podniesieniu poziomu życia w uboższych w formie pożyczek lub darowizn. Aby pomoc udzielana jakiemuś państwu została uznana za Oficjalną Pomoc Rozwojową, powinna spełniać kilka warunków. Po pierwsze, musi pochodzić od instytucji państwowych. Po drugie, musi mieć na celu rozwój gospodarczy i podniesienie poziomu życia – co wyklucza wszelkiego rodzaju wsparcie wojskowe. Po trzecie, przynajmniej 25% przekazanych pieniędzy musi być darowizną. Dodatkowo, odbiorcą musi być państwo, które zostało wpisane na listę biorców pomocy rozwojowej OECD. Znajduje się na niej ponad 140 państw.

Państwa udzielające Oficjalnej Pomocy Rozwojowej przekazują na nią przynajmniej 0,2% swojego produktu krajowego brutto (PKB) – czyli wartości wszystkich towarów i usług wytworzonych na ich terenie w ciągu roku.

Pieniądze trafiają do państw beneficjentów w różnych formach, w tym stypendiów, pomocy humanitarnej, pomocy uchodźcom, oddłużania, projektów i programów dwustronnych (także za pośrednictwem organizacji międzynarodowych).

Polska również udziela pomocy rozwojowej. Tylko w 2020 roku wydaliśmy na nią 3,23 mld złotych. Dużą część pieniędzy przekazujemy potrzebującym nie bezpośrednio, a za pośrednictwem Unii Europejskiej i Europejskiego Funduszu Rozwoju. Pozostała pomoc udzielana jest dwustronnie, w tym pod marką „Polska pomoc". Największa część pomocy dwustronnej kierowana jest do czterech państw: Białorusi, Ukrainy, Mołdawii i Gruzji. Pieniądze te zostały wydane na stypendia i opłacenie kosztów kształcenia. Pomoc z Polski dociera również do Afryki (np. Tanzanii i Kenii) oraz na Bliski Wschód (m.in. do Libanu i Palestyny).

Państwa mogą sobie pomagać na wiele różnych sposobów - pomoc rozwojowa to tylko jeden z rodzajów. Wsparcie może dotyczyć również kwestii gospodarczych, wojskowych czy humanitarnych. Przyjmuje również wiele form, takich jak np. pieniądze, towary, żywność, lekarstwa, pomoc w kształceniu specjalistów, wysłanie ratowników i lekarzy... Wszystko, co tylko może być potrzebne. Najbardziej znanym przykładem pomocy gospodarczej jest plan Marshalla, czyli wsparcie, którego Stany Zjednoczone udzieliły zniszczonej Europie po II wojnie światowej. To dzięki niemu Europa Zachodnia była w stanie błyskawicznie się odbudować. Gdy wczesną wiosną tego roku na granicy Turcji i Syrii miało miejsce silne trzęsienie ziemi, które zniszczyło całe miasta, wiele państw – w tym Polska – wysłało zespoły ratowników, lekarzy, żywność, namioty i lekarstwa. To przykład pomocy humanitarnej. Oba te rodzaje pomocy udzielane są obecnie także Ukrainie walczącej z rosyjską inwazją. Tu jednak bardzo ważne są też dostawy broni i sprzętu wojskowego, czyli pomoc wojskowa – i w tym przypadku Polska udziela wsparcia.

Zadanie 1:

Oto alfabetyczna lista 10 państw, które wg OECD w 2021 roku były największymi odbiorcami Oficjalnej Pomocy Rozwojowej. Na mapie oznaczono je cyframi w kolejności wielkości otrzymanego wsparcia. Przypisz odpowiedni numer do państwa.

Najwięksi odbiorcy Oficjalnej Pomocy Rozwojowej w 2021 roku (kolejność alfabetyczna):

- Afganistan – państwo leżące w Azji, bez dostępu do morza
- Bangladesz – państwo sąsiadujące z Indiami
- Etiopia – afrykańskie państwo bez dostępu do morza
- Filipiny – azjatyckie państwo wyspiarskie
- Indonezja – azjatyckie państwo wyspiarskie leżące niedaleko Australii
- Indie – największe z państw otrzymujących pomoc
- Jordania – południowy sąsiad Syrii
- Kolumbia – jedyne państwo z Ameryki Południowej
- Somalia – afrykańskie państwo położone nad Oceanem Indyjskim
- Syria – państwo leżące na Bliskim Wschodzie, na wybrzeżu Morza Śródziemnego.

Zadanie 2:

Oto alfabetyczna lista państw będących największymi odbiorcami polskiej pomocy rozwojowej (dane za 2020 rok). Na mapie oznaczono je literami A-D. Przypisz odpowiednią literę do państwa.

Najwięksi odbiorcy polskiej pomocy rozwojowej w 2020 roku (kolejność alfabetyczna):

- Białoruś – państwo leżące najdalej na północ spośród państw wspieranych przez Polskę
- Gruzja – państwo wysunięte najdalej na wschód spośród państw wspieranych przez Polskę
- Mołdawia – najmniejsze pod względem powierzchni państwo wspierane przez Polskę
- Ukraina – największe pod względem powierzchni państwo wspierane przez Polskę.

Kilka słów o migracjach

W ostatnich latach dużo słyszymy o migracjach w Europie i na świecie. Ludzie przemieszczają się na małe i duże odległości, czasami w ramach jednego państwa, a czasami do innego – sąsiedniego lub znacznie dalej. Te drugie to tak zwane migracje międzynarodowe (też zagraniczne), które oznaczają, że dana osoba przekracza granicę między dwoma państwami. Mobilność jednostki lub grup może dotyczyć krótkiego (np. kilkutygodniowe podróże), średniego (np. wymiana studencka lub praca sezonowa) lub długiego okresu (np. stała zmiana miejsca do życia). Powody tych przemieszczeń są różne – dobrowolne (np. w celu podjęcia lepiej płatnej pracy, edukacji na uczelni zagranicznej, spotkania miłości życia mieszkającej w innym kraju niż nasz), ale i przymusowe. Te ostatnie są bardzo złożone i mogą być zawinione przez człowieka (np. wojna) lub czynniki naturalne (np. trzęsienie ziemi, tsunami czy susza) i nie pozwalają nam zostać w dotychczasowym miejscu zamieszkania. Na procesy migracji międzynarodowych można także spojrzeć przez przymat kierunku przemieszczenia, tzn. czy oznaczają napływ ludzi do danego państwa czy odpływ z jego terytorium na pobyt czasowy lub stały.

Aby lepiej zrozumieć migracje międzynarodowe, warto zaznajomić się z podstawowymi pojęciami służącymi do ich opisania. Należy pamiętać, że różne państwa i organizacje międzynarodowe mogą posługiwać się nieco odmiennymi definicjami szczegółowymi. Własne definicje opracowują także badacze migracji – migrantolodzy.

W tym numerze przedstawiamy pojęcia i ich definicje, którymi posługuje się Główny Urząd Statystyczny w Polsce.

Migracje międzynarodowe (zagraniczne) – Wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Emigracja – Wyjazdy za granicę w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Imigracja – Przyjazdy z zagranicy w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Cudzoziemcy – Osoby nieposiadające obywatelstwa kraju, w którym przebywają. Cudzoziemcy mieszkający w Polsce na stałe zaliczani są do ludności Polski, natomiast pozostali (bez względu na okres przebywania) są traktowani jako imigranci przebywający w Polsce czasowo (nie są zaliczani do ludności Polski).

DO ZASTANOWIENIA

Wyobraź sobie, że Twoja Mama dostała nową pracę i w najbliższym czasie przeprowadzicie się do innego kraju. Jak myślisz, w jaki sposób zmieni się Twoje życie? Zastanów się, jakie emocje będą Ci towarzyszyć? Jak możesz przygotować się do wyjazdu? Czego będzie Ci brakowało na emigracji?

Tajemniczy Bank Światowy

Co się dzieje, kiedy bardzo chcesz coś kupić, ale skończyło się kieszonkowe? I jeśli jest to coś naprawdę potrzebnego, na przykład modne dżinsy albo plecak z superbohaterem? Młodzi ludzie zwykle w takich przypadkach idą do rodziców i proszą o zakup. Można poprosić o prezent na urodziny albo pod choinkę… Ale może się też zdarzyć tak, że Gwiazdka właśnie przeszła, do urodzin daleko, a bilety na wydarzenie z gwiazdą YouTube'a, a tym bardziej samo wydarzenie, nie będą czekać. Rodzice czasem dają się uprosić i pożyczają Wam pieniądze, które potem oddajecie im z kieszonkowego. A co w takiej sytuacji robią państwa, które potrzebują tych pieniędzy znacznie, znacznie więcej na szczepionki lub budowę dróg czy szkół, a na dodatek nie mają takich fajnych rodziców? W takiej sytuacji pomóc im może Bank Światowy.

Latem 1944 roku wiadomo już było, że II wojna światowa zakończy się zwycięstwem aliantów, ale też, że znaczne tereny, głównie w Europie, będą zrujnowane. Nie chciano jednak powtórzyć pomyłki popełnionej 20 lat wcześniej, po zakończeniu I wojny światowej, kiedy to w Wersalu podpisano traktat tak upokarzający dla Niemiec, że do władzy doszedł żądny zemsty Hitler. Wielcy ekonomiści, szczególnie John Maynard Keynes i Harry Dexter White, zastanawiali się, jak powinna wyglądać gospodarka w powojennym świecie. Kwestie te omawiano właśnie latem 1944 roku na konferencji w Bretton Woods. Tam uzgodniono, że powołany zostanie Bank Światowy, którego zadaniem miało być udzielanie niskooprocentowanych pożyczek biednym państwom, które nie mogły liczyć na kredyty udzielane na zasadach komercyjnych.

Na początku Bank udzielał niewielkich pożyczek, głównie na budowę dróg, portów i elektrowni, czyli tego, co mogło pomóc państwom się rozwijać, a jednocześnie pozwoliłoby im spłacić zadłużenie. Czasem Bank Światowy uzależniał przyznanie kredytu od odsunięcia niewygodnych polityków od władzy. Kiedy jego dyrektorem został Robert McNamara, zaczęto udzielać większych pożyczek, które przeznaczone były już nie tylko na rozwój infrastruktury, ale i na różne ważne cele społeczne.

Bank pełnił tak istotną rolę, że kiedy na jakiś czas zaprzestano tej polityki, uznając, iż państwa rozwijające się wykorzystują państwa rozwinięte, odnotowano znaczny spadek poziomu życia wśród dzieci w Azji, Ameryce Łacińskiej i Afryce.

W 2000 roku Organizacja Narodów Zjednoczonych ustaliła osiem celów, które miały być zrealizowane do 2015 roku, aby poprawić poziom życia na świecie. Zakładano między innymi ograniczenie biedy i głodu, ochronę zdrowia – w tym walkę z najpoważniejszymi chorobami i zmniejszenie śmiertelności wśród dzieci, zwiększenie dostępu do podstawowej edukacji, zrównanie roli płci i ochronę środowiska. Bank Światowy znajdował się wśród organizacji, które miały zapew-

nić realizację tych celów. Dodatkowo Bank zobowiązał się podczas ich realizacji ochraniać dobra kultury i środowiska, a także krytyczną infrastrukturę, na przykład tamy.

Ważnym celem Banku Światowego miała stać się ochrona środowiska i klimatu, w tym zastąpienie energii z węgla energią odnawialną. Niestety, chociaż Bank przeznacza znaczne środki na tę działalność, jeszcze bardzo niedawno finansował on też rozbudowę rafinerii i kopalń. Jeden z jego prezesów, David Malpass, zasłynął nawet tym, że nie wierzył w zmianę klimatu.

Ogromnie istotne w działalności Banku Światowego jest też zapewnienie wszystkim, a zwłaszcza dzieciom, dostępu do żywności. Dzięki programom Banku rozwija się rolnictwo i zwiększa się jego produktywność, ale też finansowane są witaminy i posiłki szkolne dla dzieci.

Wiesz już, czym jest Bank Światowy i jak istotne zadania realizuje – znacznie ważniejsze niż pomoc w zakupie biletu na wymarzony koncert czy najmodniejszej kurtki. Ale nawet tak wielka międzynarodowa instytucja nie zawsze działa tak, jak powinna. Dlatego warto się interesować, czy pracuje – jak wymyślono przy jej powstaniu – na rzecz Waszego dobra.

DO ZASTANOWIENIA

- Czy państwa rozwijające się naprawdę wykorzystywały państwa rozwinięte?
- Czy państwa rozwinięte powinny zachować dla siebie swoje zasoby?
- Czy ustalone w 2000 roku przez ONZ cele zostały osiągnięte?
- Gdybyś mógł/mogła ustalić cele dla Banku Światowego dzisiaj, to jakie by one były?
- Dlaczego ludzie nie starają się mocniej chronić środowiska?

Szczęśliwy w: Berlin

27-09-2022
WARSZAWA

Grzegorz Krzyżaczewski podróżuje z Warszawy do Berlina wraz z Maurycym Słoniewskim

Ahoj, przygodo! Ruszamy ze Słoniem na przygodę życia! Erasmus! Berlin! Wolność! Oktoberfest! Kiełbaski!

Edit: Słoniu mówi, że Oktoberfest to nie w Berlinie. Trudno.

27-09-2022
BERLIN

Jesteśmy na miejscu. Widok z okna mamy na ścianę sąsiedniego budynku. Jutro obczaimy dojazd na uniwerek.

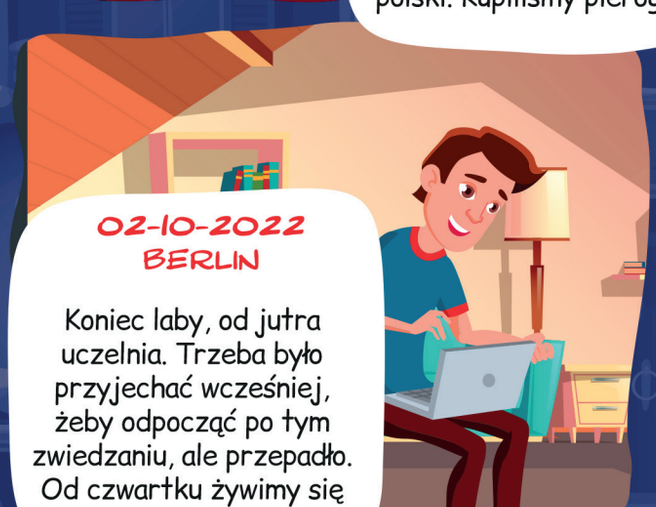
28-09-2022
BERLIN

Dojazd całkiem niezły, niedaleko supermarket. W supermarkecie trafiliśmy na tydzień polski. Kupiliśmy pierogi.

29-09-2022
BERLIN

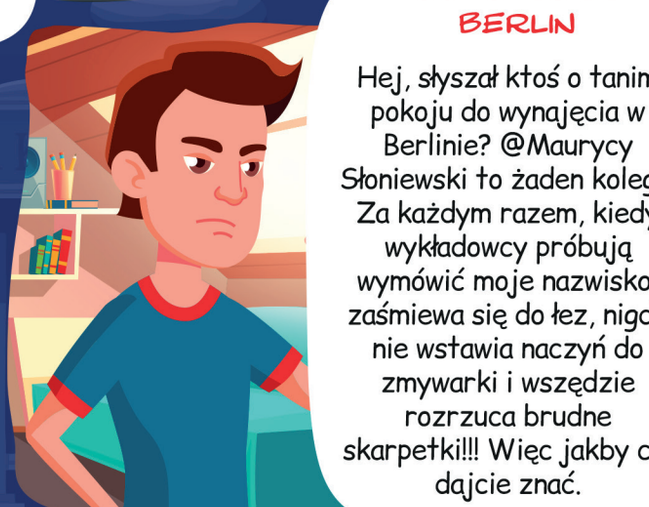
Złaziliśmy całą okolicę. Pierogi się skończyły.

02-10-2022
BERLIN

Koniec laby, od jutra uczelnia. Trzeba było przyjechać wcześniej, żeby odpocząć po tym zwiedzaniu, ale przepadło. Od czwartku żywimy się kiełbaskami.

05-10-2022
BERLIN

Hej, słyszał ktoś o tanim pokoju do wynajęcia w Berlinie? @Maurycy Słoniewski to żaden kolega. Za każdym razem, kiedy wykładowcy próbują wymówić moje nazwisko, zaśmiewa się do łez, nigdy nie wstawia naczyń do zmywarki i wszędzie rozrzuca brudne skarpetki!!! Więc jakby co, dajcie znać.

10-10-2022
BERLIN

Jest nieźle. Studia są spoko, a przynajmniej tak sądzę, bo mój angielski nie zawsze nadąża, nie mówiąc o niemieckim. Przetestowałem dojazd rowerem, daję radę. Poleci ktoś porządną sakwę?

13-10-2022
BERLIN

Nienawidzę kiełbasek. Próbowaliśmy ze Słoniem zrobić pierogi. Jeszcze nie doczyściliśmy pokoju, a o kuchni nie ma co mówić. Za reakcje „haha" usuwam ze znajomych.

02-11-2022
*PRZYGNĘBIONY W: BERLIN

Wszystko bez sensu. Jesień w Berlinie jest równie paskudna jak jesień w Warszawie, tyle że tam mam własny pokój i nie muszę brodzić wśród brudnych skarpetek @Maurycy Słoniewski. Po co ja tu przyjechałem?

23-10-2022
*SZCZĘŚLIWY W: BERLIN Z MAURYCYM SŁONIEWSKIM, KARLEM MEYEREM, ILONĄ CONTI, PÄIVI MÄKINEN I ANĄ RODRÍGUEZ-SÁNCHEZ

Zrobiliśmy pierogi na imprezę integracyjną. Ktoś zauważył, że były „a little different" od tych, które kiedyś jadł w Polsce. Doskonała była za to panna cotta w wykonaniu @Ilona Conti. @Päivi Mäkinen przyniosła salmiakki, słone cukierki z lukrecją. Słoniowi bardzo smakowały, prawda, Słoniu? Doskonała impreza. Thanks for the party, y'all!

11-11-2022
BERLIN

Zrobiliśmy ze Słoniem pierogi dla @Ilona Conti i @Päivi Mäkinen. Słoniu tak się przejął, że posprzątał skarpetki. Lovely time, girls!

05-11-2022
*SZCZĘŚLIWY W: DEUTSCHES TECHNIKMUSEUM BERLIN Z KARLEM MEYEREM I ILONĄ CONTI

Junkers Ju 52, jak babcię kocham! @Ilona Conti i ja zgubiliśmy gdzieś Karla. Ilona twierdzi, że niedaleko sprzedają genialne wegańskie kiełbaski. Idziemy!

06-12-2022
*SMUTNY W PODRÓŻY DO: WARSZAWA

@Ilona Conti, cara mia, tęsknię! Lots of kisses! Już za tydzień będę z powrotem. Ahoj, przygodo, dziękuję, Erasmusie, kocham Berlin!

06-12-2022
*ZAKOCHANY W: BERLIN

Hej, może ktoś ma ochotę na Święta w Berlinie? Słoniu wraca, ja zostaję z @Ilona Conti! Edit: Nieaktualne. Tak, mamo, wracam do domu, jak było umówione.

Łamigłówki

Zadanie 3: Wykreślanka

Znajdź i wykreśl z diagramu słowa z poniższej listy. Wyrazy zapisano pionowo lub po skosie.

Z	N	H	W	P	W	D	B	P	T	B	E	E	N	K	F	I	E
A	C	M	X	Y	A	T	Y	X	E	A	M	N	P	Y	D	C	R
E	J	R	G	V	M	M	J	P	Z	N	X	W	U	Z	T	P	A
K	Y	Z	C	J	T	I	B	K	L	K	V	H	H	R	U	O	S
R	O	P	W	L	V	R	A	A	Q	O	X	R	S	O	B	Ż	M
J	M	N	K	N	R	I	A	N	S	G	M	X	T	E	F	Y	U
Z	F	N	S	E	I	T	P	K	A	A	R	A	F	O	T	C	S
O	F	W	S	U	Y	O	V	U	T	Z	D	A	C	R	E	Z	A
E	N	Q	E	L	L	N	Z	H	W	A	Q	A	N	J	O	K	Q
X	J	Z	C	X	L	A	E	L	G	J	T	D	H	T	A	A	B
M	P	R	Q	S	J	V	T	S	P	S	C	V	M	G	T	M	F
X	S	Z	F	L	T	S	S	T	X	M	H	A	S	L	N	J	P

AMBASADA
BANK
DYPLOMACJA
ERASMUS

GRANT
KEYNES
KONSULAT
ONZ

POŻYCZKA
TRAKTAT
WHO
WYMIANA

